

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/84/2020
Identifikačné číslo spisu: 2019200151
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2019200151.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: N. R., H. XX. A.F. XXXX, C. O.. O. XX, R., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 34452-2/2019-BA zo dňa 28. marca 2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 04. júna 2020, č. k. 44Sa/11/2019-51, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 04. júna 2020, č. k. 44Sa/11/2019-51 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) právoplatným rozsudkom č. k. 44Sa/11/2019-51 zo dňa 04. júna 2020 postupom podľa § 191 ods. 1 písm. d) a e) zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovanej č. 34452-2/2019-BA zo dňa 28. marca 2019 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č. 200-001709-CA04/2019 zo dňa 15. januára 2019 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) a vec vrátil prvostupňovému správne mu orgánu na ďalšie konanie. Žalovaná napadnutým rozhodnutím zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava, ktorým táto vyslovila, že žalobcovi zanikol nárok na materské od 16. novembra 2018 a od 11. januára 2019 mu tento nárok opätovne vznikol.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava šetrením zistila, že od 16. novembra 2018 do 10. januára 2019 žalobca vykonával zárobkovú činnosť u zamestnávateľa DATALOGIC SLOVAKIA s.r.o. Zavar (ďalej len „zamestnávateľ“) v takmer nezmenenom časovom rozsahu ako pred uplatnením nároku na materské, pričom týždenný pracovný úväzok u nového

zamestnávateľa bol mierne zvýšený. Na základe uvedenej skutočnosti žalobca prestal od 16. novembra 2018 do 10. januára 2019 poskytovať starostlivosť dieťaťu B. R., H. XX. Z. XXXX, v takom rozsahu, ako ju poskytovala jej matka pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti otca. Od 11. januára 2019 žalobca opäť začal spĺňať podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti. Žalovaná svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že jednou z podmienok na to, aby vznikol žalobcovi nárok na materské je podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následne poskytovanie starostlivosti tomuto dieťaťu v zmysle § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“). Spravidla ide o situáciu, kedy otec dieťaťa prerušuje svoju pracovnú činnosť, aby sa mohol starať o dieťa a aby sa matka dieťaťa mohla vrátiť do pracovného procesu. Otec dieťaťa preberá na seba tú časť starostlivosti o dieťa, ktorú do okamihu prevzatia poskytovala matka. Tiež môže ísť o situáciu, že otec dieťaťa aj po prevzatí dieťaťa do starostlivosti vykonáva inú pracovnú činnosť, avšak v menšom rozsahu z hľadiska pracovného času ako pracovnú činnosť v pracovnom pomere, z ktorého si uplatnil nárok na materské. Žalovaná zistila, že žalobca v čase keď bol zamestnancom obchodnej spoločnosti DATALOGIC SLOVAKIA s.r.o. pracoval 40 hodín týždenne, 5 dní v týždni od pondelka do piatka v čase od 6,55 hod. do 15,25 hod. a preto dospela k záveru, že v tomto období nespĺňal podmienku starostlivosti o dieťa, keďže pracoval na plný úväzok. Každý prípad vyžaduje individuálne posúdenie, pričom sa prihliada na všetky okolnosti jednotlivého prípadu a dbá sa na účel sledovaný zákonom. Pokiaľ sa o dieťa naďalej stará matka dieťaťa a otec naďalej vykonáva pracovnú činnosť, nemožno takúto situáciu považovať za prevzatie dieťaťa do starostlivosti otca. Dohoda rodičov dieťaťa o prevzatí dieťaťa do starostlivosti otca je v takomto prípade fiktívna (formálna). Z uvedeného dôvodu nie je otec dieťaťa vykonávajúci naďalej zárobkovú činnosť s plným pracovným úväzkom, ako aj ak matka dieťaťa naďalej poskytuje starostlivosť o ich dieťa, považovaný za iného poistenca, ktorý prevzal dieťa do svojej starostlivosti.

3. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal na to, že žalobca na pojednávaní konanom dňa 04. júna 2020 uviedol, že žalovaná nevykonala šetrenie ako a kto sa staral o maloletú, predtým ako sa zamestnal, neprešetrovala ani to, ako sa starala o dieťa manželka a ako sa staral on, resp. ako sa stará v súčasnej dobe. Poverená zástupkyňa žalovanej na pojednávaní o. i. uviedla, že čas ktorý strávil v práci žalobca od 6,55 hod. do 15,25 hod. je takým výrazným časovým úsekom, ktorý poukazuje na to, že nie je splnená podmienka u žalobcu týkajúca sa starostlivosti o maloletú, pričom priznaním materského žalobcovi by nebol splnený kompenzačný účel uvedený v § 2 zák. č. 461/2003 Z.z.

4. Krajský súd uviedol, že je potrebné definovať pojem starostlivosť o dieťa, ktorý nie je v zák. č. 461/2003 Z.z. definovaný. V bežnej praxi sa teda postupuje tak, že ak nejaký pojem v samotnom zákone nie je vysvetlený, použije sa vysvetlenie resp. definícia v inom zákone, ktorý takýto problém rieši. V tomto prípade ide o zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 571/2009 Z.z.“), a to § 3 ods. 3 a § 3 ods. 4, kde ako riadna starostlivosť je uvedená starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa, hygiena a výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa podľa osobitného predpisu, pričom podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Z tejto definície starostlivosti vyplýva, že zákon počíta aj s tým, že okrem osobne poskytovanej riadnej starostlivosti je možné starostlivosť o dieťa zabezpečiť inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou, t. j. podmienka starostlivosti je splnená aj vtedy, ak je dieťa počas pracovného dňa v zariadení v jasliach, v škôlke a to na celý deň alebo sa o dieťa stará opatrovatelka na živnosť alebo napr. iná dospelá osoba, napr. stará mama, príbuzný, suseda a pod. Krajský súd preto považoval za nesprávny názor žalovanej, že musí ísť o osobnú starostlivosť, pretože riadna starostlivosť o dieťa nie je podmienená skutočnosťou, že oprávnená osoba, ktorá poberá rodičovský príspevok nesmie pracovať. Táto podmienka v zák. č. 571/2009 Z.z., ktorá bola zakotvená do konca roku 2010, bola novelou č. 513/2010 Z.z. zo zákona vypustená. Rodič tak má nárok na rodičovský príspevok aj v prípade, že pracuje, bez ohľadu na výšku príjmu z tejto zárobkovej činnosti a bez ohľadu na výšku pracovného úväzku.

5. Podľa názoru krajského súdu žalovaná mala priznať nárok na materské aj otcovi, ktorý po dohode s

matkou dieťaťa prevezme dieťa do starostlivosti a v tomto čase bude na inú pracovnú zmluvu pracovať. Takýmto postupom totiž ani otec ani matka neporušujú podmienku riadnej starostlivosti o dieťa.

6. Krajský súd poukázal na to, že podmienky pre priznanie materského upravuje zák. č. 461/2003 Z.z. Problém nastáva len pri skúmaní podmienky prevzatia dieťaťa do starostlivosti od matky. Žalovaná deklaruje, že každý prípad je posudzovaný individuálne. Problém pri splnení podmienky starostlivosti o dieťa nastáva predovšetkým vtedy, keď otec popri poberaní materského pracuje. Práve v tejto situácii zatiaľ nie sú písomne, jasne zadefinované kritériá žalovanej pri posudzovaní splnenia podmienok starostlivosti o dieťa. Otázne je to, či je v kompetencii žalovanej takéto pravidlá určovať, pokiaľ nie sú určené v zákone a teda či neprekračuje rámec zákona. Zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý upravuje materské, nič také ako počet hodín pracovnej činnosti popri materskom, práce z domu, samostatnú pracovnú činnosť ani nič obdobné neupravuje. Platí obmedzenie, že ak otec chce poberať materské, nesmie pracovať na základe pracovnej zmluvy alebo dohody, z ktorej sa odvíja materské.

7. Žalobca okrem iného namietal aj nedostatočne zistený skutkový stav, pričom túto námietku považoval krajský súd za dôvodnú, pretože žalovaná dostatočným spôsobom neprevertila do akej miery došlo k prevzatíu maloletého dieťaťa do opatery žalobcu od matky dieťaťa, a to s prihliadnutím na jeho námietku, že má upravený pracovný čas. Žalovaná ako aj prvostupňový správny orgán v nedostatočnej miere zabezpečili dôkazy, ktoré by preukazovali či žalobca skutočne prevzal maloletú dcéru do svojej starostlivosti, a to napr. šetrením v domácnosti žalobcu.

8. Krajský súd považoval za dôvodnú aj námietku zákazu diskriminácie. Uviedol, že Ústava SR garantuje rovnosť ľudí v ich dôstojnosti, v ich právach. Princíp rovnosti sa premieta i do obsahu pravidla, že zákonné obmedzenie základných práv a slobôd musí platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú zakotvené podmienky. Štát síce môže formou zákona poskytnúť určitej skupine ľudí viac výhod než inej, avšak nemôže tak urobiť ľubovoľne, musí rešpektovať obsah ústavy, jej zmysel ako aj princíp demokratickej spoločnosti a zároveň prvok odlišnosti musí uplatniť vo vzťahoch k všetkým prípadom spĺňajúcim ustanovené podmienky. Princíp rovnosti sa musí pri výkone verejnej moci presadzovať vždy. Ide o kogentné pravidlo, ktoré znamená, že v objektívne rovnakých situáciách rozhodovacia činnosť verejnej správy nevykazuje rozdielnosť. Cieľom princípu rovnosti je predchádzať nerovnakému zaobchádzaniu s osobami a súčasne zabezpečiť, aby sa s osobami nachádzajúcimi sa v tej istej skutkovej a právnej situácii zaobchádzalo rovnako resp. obdobne. Princíp rovnosti úzko súvisí s princípom legitímneho očakávania, ktorý má však špeciálnejší charakter. Spojitosť týchto princípov je daná tým, že porušenie princípu legitímneho očakávania má za následok porušenie princípu rovnosti osôb pred zákonom.

9. Podstata princípu legitímneho očakávania sa vo sfére verejnej správy prejavuje tak, že budúce správanie orgánu verejnej správy v konkrétnej veci musí byť vzhľadom na platnú právnu úpravu a jeho predchádzajúce konanie, predvídateľné. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že pokiaľ v danom prípade je umožnené zo strany správneho orgánu vykladať starostlivosť o dieťa zo strany matky, ktorá má nárok na materské tak, že táto matka môže počas poberania materskej pracovať, resp. toto dieťa môže umiestňovať na čas dňa do predškolského zariadenia, resp. o toto dieťa sa môže starať iná osoba, musí byť tento princíp dodržaný aj pri otcoch, inak by išlo o diskrimináciu pohlaví s výkladom tejto otázky. Krajský súd v tejto súvislosti zdôraznil, že pokiaľ má otec dieťaťa, ktorý požiadal o materské, uzatvorenú s matkou dieťaťa dohodu o prevzatí dieťaťa do starostlivosti a žalovaná svoje rozhodnutie, ktorým zamietá nárok otca o materské odôvodňuje tým, že nebolo preukázané, že otec dieťaťa dieťa do starostlivosti prevzal, musí žalovaná vykonať všetky potrebné šetrenia v súvislosti s vyriešením otázky, v akom rozsahu poskytovala matka dieťaťa starostlivosť pred uzatvorením tejto dohody a či otec dieťaťa poskytuje starostlivosť o dieťa v rovnakom rozsahu ako matka. V opačnom prípade dochádza k nerovnakému zaobchádzaniu osôb rôzneho pohlavia a teda je porušený princíp rovnosti.

10. Pri posudzovaní možnosti žalobcu poskytovať dieťaťu starostlivosť zodpovedajúcu podmienkam poskytovania materského je pritom rozsah pracovnej činnosti žalobcu a počet pracovných hodín v jednotlivých mesiacoch strávených na pracovisku potrebné posudzovať v súvislosti s rozsahom jeho

starostlivosti, ktorý správny orgán nenaznačil a ktorý vzhľadom na pripustenie možnosti vykonávania pracovnej činnosti poberateľom dávky, ale aj vzhľadom na starostlivosť druhého z rodičov, zjavne nie je absolútnym, teda predstavujúcim 24 hodín denne. Pokiaľ žalovaná konštatuje, že žalobca nesplnil podmienky § 49 zák. č. 461/2003 Z.z., musí vychádzať pri rozhodovaní z obsahu tohto ustanovenia, v ktorom absentuje argumentácia žalovanej resp. prvostupňového správneho orgánu, že otec dieťaťa nie je považovaný za iného poistenca, keďže bolo preukázané, že vykonáva pracovnú činnosť, z ktorej dosahuje príjem v porovnateľnej výške ako z pracovnej činnosti zakladajúcej nemocenské poistenie. Ustanovenie § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. nerieši podmienku, že otec dieťaťa nemôže počas poberania materského pracovať a dosahovať rovnaký príjem z tohto pracovného pomeru. Keďže § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. je jediným ustanovením, na ktoré prvostupňový správny orgán pri svojom rozhodovaní poukázal, považoval krajský súd rozhodnutie oboch správnych orgánov za nezákonné.

11. Rozhodnutie žalovanej neposkytuje odpovede na všetky relevantné otázky súvisiace s nárokom žalobcu na materskú a je preto nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a v súvislosti s preferovaním nesprávneho zistenia o vykonaní práce v rovnakom rozsahu ako pred čerpaním rodičovskej dovolenky, bez zohľadnenia obmedzeného výkonu pracovnej činnosti žalobcu a vychádza zo skutkového stavu, ktorý nebol dostatočne zistený.

12. K stanoviskám, na ktoré poukazovala žalovaná, t.j. stanovisko Národného strediska pre ľudské práva a stanovisko Generálnej prokuratúry SR z 01. apríla 2019, krajský súd uviedol, že ide o stanoviská, ktoré nie sú pre krajský súd právne záväzné a nemajú oporu v rozhodovacej činnosti súdov.

13. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že procesne úspešnému žalobcovi nepriznal nárok na náhradu trov konania, nakoľko na pojednávaní uviedol, že si trovy konania neuplatňuje.

II.

Kasačná sťažnosť

14. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. g) SSP kasačnú sťažnosť. Uviedla, že sa nestotožňuje s názorom krajského súdu a trvá na tom, že nie je dôvod analogickej aplikácie pri pojmoch „starostlivosť“ použitom v zák. č. 461/2003 Z.z. a „riadna starostlivosť“ definovanom v zák. č. 571/2009 Z.z., t. j. v inom právnom predpise s rovnakou právnou silou, ktorý je špeciálnym právnym predpisom vo vzťahu k rodičovskému príspevku. Ak by bol chcel zákonodarca, aby sa uplatnila aj na účely nároku na materské definícia riadnej starostlivosti, ktorá je použitá v inom osobitnom predpise, bol by to do zák. č. 461/2003 Z.z. uviedol tak, ako je to uvedené pri osobnom rozsahu dôchodkového poistenia - § 15 od. 1 písm. c) a d), nakoľko iba v tomto ustanovení sa vyžaduje riadna starostlivosť o dieťa, pričom v § 15 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z. je definovaná riadna starostlivosť len na účely § 15 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., a to ako riadna starostlivosť podľa osobitného predpisu, ktorým je zák. č. 571/2009 Z.z.

15. Žalovaná poukázala na zásadný rozdiel medzi rodičovským príspevkom, nárok na ktorý je v zák. č. 571/2009 Z.z. podmienený zabezpečením riadnej starostlivosti o dieťa a materským, nárok na ktoré je v zák. č. 461/2003 Z.z. podmienený prevzatím dieťaťa do starostlivosti a starostlivosťou o toto dieťa. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou. Jeho účel je vyjadrený v § 1 ods. 2 zák. č. 571/2009 Z.z., t. j. štát ním prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa. Poskytuje sa všetkým rodičom v rovnakej sume na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa a rodičom sa pritom nevytvárajú žiadne obmedzenia pri uplatňovaní nároku na túto dávku; rodič môže vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti nemá vplyv na nárok na rodičovský príspevok ani na jeho výšku. Naproti tomu, materské je nemocenskou dávkou poskytovanou zo systému sociálneho poistenia, konkrétne z nemocenského poistenia, ktorého účel je vyjadrený v § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. - zabezpečiť poistencovi príjem, ktorý stratil alebo k zníženiu ktorého došlo v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Materské je opakujúca sa peňažná dávka, ktorá nahrádza mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca

dieťaťa. Účelom materského je hmotné zabezpečenie žien, prípadne v určitých prípadoch aj mužov v čase, keď nemôžu pracovať, t. j. keď spoločnosť uznáva, že nemajú pracovať pre pokročilé tehotenstvo a po pôrode v súvislosti so starostlivosťou o novonarodené dieťa, a z toho dôvodu nemajú príjem.

16. Zák. č. 461/2003 Z.z. uvádza, že nárok na materské má iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará. V § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. je uvedené, že ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské. Zák. č. 461/2003 Z.z. jednoznačne vyžaduje osobnú starostlivosť. Uvedený právny predpis neuvádza, že podmienka starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú aj v prípade zabezpečenia starostlivosti inou osobou ani nepoužíva pojem riadna starostlivosť. Je zrejmé, že na účely nároku na materské je nevyhnutné, aby starostlivosť dieťaťu poskytovala osoba, ktorá ho do svojej starostlivosti prevzala. Formulácia slov uvedených v prvej vete § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.: „Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará..“ neumožňuje iný logický ani gramatický výklad ako ten, že zákonodarca mal na mysli osobnú starostlivosť o dieťa. Ak by mal zákonodarca v úmysle umožniť poberanie materského aj osobám, ktoré starostlivosť o dieťa zabezpečia inou fyzickou alebo právnickou osobou, prvá veta § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. by bola formulovaná nasledovne: „Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý zabezpečil starostlivosť o toto dieťa“, prípadne by znela: „Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa riadne stará..“ s odvolaním na zák. č. 571/2009 Z.z. V tom prípade by nemalo opodstatnenie ustanovenie § 51 zák. č. 461/2003 Z.z. o zániku nároku na materské v prípade, ak dieťa prevezme do starostlivosti iná fyzická alebo právnická osoba, prípadne by bolo irrelevantné ustanovenie § 48 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého sa podmienka starostlivosti o narodené dieťa považuje za splnenú v období, v ktorom je dieťa prijaté do ústavnej starostlivosti zdravotníckeho zariadenia.

17. Žalovaná zdôraznila, že žalobca k 01. novembru 2018, od ktorého si uplatnil nárok na materské, všetky podmienky nároku na materské splnil, a nárok na materské mu bol právoplatným rozhodnutím prvostupňového orgánu č. 200-031913-CA04/2018 zo dňa 11. decembra 2018 priznaný, na základe čoho mu bolo materské vyplácané. Dňa 15. januára 2019 bolo vydané napadnuté prvostupňové rozhodnutie, ktorým bolo rozhodnuté, že podľa § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. žalobcovi zanikol nárok na materské od 16. novembra 2018 a od 11. januára 2019 mu nárok na materské opätovne vznikol. Prvostupňový orgán mal za preukázané, že žalobca od 01. novembra 2018 prevzal starostlivosť o mal. dieťa, pričom mal k dispozícii rodičovskú dohodu zo dňa 10. októbra 2018, pracovnú zmluvu zo dňa 29. septembra 2017 uzatvorenú medzi obchodnou spoločnosťou Johns Manville Slovakia, a.s. a žalobcom, z tohto zamestnania došlo k uplatneniu nároku na materské, a tiež mu boli známe údaje z vlastnej činnosti. Zo zabezpečených dôkazov bolo zrejmé, že žalobca u zamestnávateľa Johns Manville Slovakia, a.s. pracoval od 01. októbra 2017 ako ťahač vlákna, s miestom výkonu práce: Johns Manville Slovakia, a.s., Strojárska 1, Trnava, s dohodnutým pracovným časom, ktorý upravujú § 85 až § 99 Zákonníka práce a Podniková kolektívna zmluva alebo Kolektívna zmluva vyššieho stupňa, ak boli uzatvorené, v prípade ak neboli uzatvorené, pracovný čas zamestnanca je 37,5 h týždenne.

18. Matka dieťaťa naposledy vykonávala zárobkovú činnosť v období od 02. septembra 2010 do 07. mája 2015, kedy bola povinne nemocensky poistená ako zamestnankyňa obchodnej spoločnosti Štímar, spol. s r.o., v období od 08. mája 2016 bola evidovaná ako občan starajúci sa o dieťa do šiestich rokov veku, tzv. poistenec štátu. Od 01. novembra 2018 začal žalobca čerpať rodičovskú dovolenku, t. j. prerušil pracovnú činnosť, pričom k 01. novembru 2018 mu netrval žiaden iný právny vzťah, ktorý by mu zakladal právo na príjem. Naplnil tak rodičovskú dohodu a od 01. novembra 2018 prevzal starostlivosť o dieťa. Dňa 16. novembra 2018 žalobcovi vznikol nový pracovný pomer s obchodnou spoločnosťou DATALOGIC SLOVAKIA, s.r.o., s ktorou sa dohodol na pracovnom pomere na dobu určitú do 29. apríla 2019, na druhu práce skladník, mieste výkonu práce v Zavare, hrubej mesačnej mzde vo výške 750,- Eur, hrubom mesačnom bonuse vo výške 100,- Eur, rovnomerne rozvrhnutom pracovnom čase 40 hodín týždenne na 5 pracovných dní v týždni. Tieto skutočnosti sú preukázané

pracovnou zmluvou zo dňa 16. novembra 2018 uzatvorenou medzi žalobcom a obchodnou spoločnosťou DATALOGIC SLOVAKIA, s.r.o. Uvedený zamestnávateľ potvrdil, že pracovný čas žalobcu bol 40 hodín týždenne, a že pracoval od pondelka do piatka v čase od 06,55 h. do 15,25 h. Z údajov vykázaných uvedeným zamestnávateľom ďalej bolo zrejmé, že žalobca bol uňho v pracovnom pomere do 10. januára 2019, pričom dosiahol vymeriavacie základy za 15 dní mesiaca november 2018 vo výške 430,55 Eur, za 31 dní mesiaca december 2018 vo výške 861,84 Eur a za 8 dní mesiaca január 2019 (2 dni čerpal pracovné voľno) vo výške 185,46 Eur. V čase trvania pracovného pomeru u zamestnávateľa DATALOGIC SLOVAKIA, s.r.o. mala maloletá B. R. 2,5 roka.

19. Z vyššie uvedených skutkových okolností je nereálne, aby v časovom období, keď žalobca vykonával prácu u zamestnávateľa DATALOGIC SLOVAKIA, s.r.o., sa staral o maloletú tak, že by jej zabezpečoval všetky životné potreby ako ich zabezpečovala matka pred 01. novembrom 2018, resp. žalobca v období od 01. do 15. novembra 2018, resp. aj následne po 10. januári 2019, v čase nevykonávania práce a čerpania rodičovskej dovolenky. Žalobca strávil 8,5 hodiny denne mimo domácnosti bez času na dopravu do a zo zamestnania. Tieto časové úseky, kedy sa žalobca nemôže o dieťa starať, musia byť nevyhnutne vykryvané starostlivosťou inej osoby. Nemožno preto konštatovať, že by v tomto období bola starostlivosť o dieťa zabezpečovaná zo strany žalobcu v plnom rozsahu. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že v čase výkonu pracovnej činnosti žalobca nemohol zabezpečovať starostlivosť fyzicky, t. j. starať sa o dieťa. Ide o tak výrazný časový úsek dňa, ktorý žalobca nemôže riešiť prenechávaním dieťaťa iným osobám, pretože v takom prípade ide o obchádzanie jeho zákonnej povinnosti starať sa o dieťa, ktorú má on a nie tretie osoby. V období od 16. novembra 2018 do 10. januára 2019 jednoznačne nemožno hovoriť o splnení podmienky osobnej starostlivosti zo strany žalobcu. V tomto období žalobca trávil čas s dieťaťom v rovnakom obmedzenom rozsahu ako pred 01. novembrom 2018, kedy vykonával prácu u zamestnávateľa Johns Manville Slovakia, a.s. V oboch prípadoch vykonávania práce išlo o prácu na plný pracovný úväzok s takmer totožným počtom hodín strávených každý týždeň v práci, preto je irelevantná námietka žalobcu týkajúca sa úpravy rozsahu pracovného času. Rovnako je právne irelevantné, aké príjmy dosahoval u zamestnávateľa Johns Marville Slovakia, a.s. a aké u zamestnávateľa DATALOGIC SLOVAKIA, s.r.o. Žalobca uzavrel nový pracovný pomer dobrovoľne a akceptoval pracovné podmienky, vrátane výšky mzdy, akú bude za neskrátený pracovný úväzok dosahovať. Nemožno konštatovať, že žalobca sa v období od 16. novembra 2018 do 10. januára 2019 staral o dieťa s takým dôsledkom, ako to predpokladá zák. č. 461/2003 Z.z. Zistené skutočnosti dostatočne preukazujú, že žalobca sa prestal starať o dieťa od 16. novembra 2018 z dôvodu vzniku pracovného pomeru na plný úväzok a výkonu práce v tomto pracovnom pomere, a pokračoval v starostlivosti o dieťa od 11. januára 2019, po zániku tohto pracovného pomeru, a teda v danom prípade došlo k naplneniu dikcie § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. Žalovaná mala za to, že v predmetnom prípade bol dostatočne zistený skutkový stav veci, ktorý plne odôvodňoval rozhodnúť podľa § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. o zániku nároku žalobcu na materské od 16. novembra 2018 a jeho opätovnom vzniku od 11. januára 2019.

20. Žalovaná k bodu 21 napadnutého rozsudku, v ktorom krajský súd uviedol, že ako dôvodná sa javí námietka zákazu diskriminácie, uviedla, že má povinnosť dbať na to, aby prostriedky základného fondu nemocenského poistenia boli vynakladané účelne, a pri výklade zákona musí postupovať tak, aby nepoprela jeho zmysel a účel, súčasne musí prihliadať aj na dobré mravy a spravodlivosť. Každý jeden prípad si vyžaduje individuálne posúdenie a zistenie všetkých relevantných skutočností, preto aj dva skutkovo obdobne prípady rovnakého druhu môžu byť vyhodnotené rozdielne. Účel je vyjadrený v § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. Účelom materského poskytovaného z nemocenského poistenia inému poistencovi, t. j. otcovi dieťaťa, je kompenzovanie straty príjmu zo zárobkovej činnosti, ku ktorej došlo v dôsledku prevzatia starostlivosti o dieťa do troch rokov jeho veku a následného poskytovania starostlivosti tomuto dieťaťu.

21. K účelu materského poskytovaného z nemocenského poistenia žalovaná uviedla, že ustanovenie § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. bolo novelizované zák. č. 543/2010 Z.z. s účinnosťou zmeny dňa 01. januára 2011. Novelou zák. č. 461/2003 Z.z. došlo k predĺženiu obdobia poskytovania materského. Zároveň došlo k zmene vo vzťahu k maximálnej hranici veku dieťaťa pri materskom inému poistencovi.

V prípade uplatňovania nároku na materské inými poistencami si sami iní poistenci určujú dátum poistnej udalosti, t.j. dátum prevzatia dieťaťa. Z uvedeného dôvodu sa otec dieťaťa dostáva do výnimočnej situácie v porovnaní s matkou dieťaťa uplatňujúcou si nárok na materské, ktorej dátum predpokladaného pôrodu určuje lekár, a ktorej nárok na materské vzniká najneskôr od začiatku šiesteho týždňa pred lekárom určeným dňom. Matka dieťaťa tak má nárok na materské už pred pôrodom, pričom čerpanie materského je limitované v zásade 34 týždňami od vzniku nároku na materské. Iný poistenec, t.j. otec dieťaťa uplatňujúci si nárok na materské má určitú výhodu v porovnaní s matkou dieťaťa, nakoľko si môže dopredu zabezpečiť a upraviť životnú situáciu pred uplatnením si nároku na materské, dátum uplatnenia nároku na materské závisí len od jeho vôle, resp. od dohody s matkou dieťaťa, a pritom má možnosť čerpať materské až do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa. Naproti tomu matke dieťaťa sa poskytuje materské v období pred pôrodom a v období po pôrode, celkovo spravidla 34 týždňov, t. j. v období jej pokročilého štádia tehotenstva a prvých mesiacov života narodeného dieťaťa, preto prípady, kedy matka dieťaťa počas tohto obdobia vykonáva prácu a z tohto dôvodu zabezpečí starostlivosť o dieťa inou osobou, sú ojedinelé. Žalovaná aj tieto prípady posudzuje v súlade s príslušnými ustanoveniami zák. č. 461/2003 Z.z. a v súlade s jeho zmyslom a účelom.

22. Podľa názoru žalovanej napadnuté rozhodnutia sú vecne správne a zákonné. Rozhodnutia vychádzajú z dostatočne zisteného skutkového stavu veci, sú dostatočne a zrozumiteľne odôvodnené, a teda preskúmateľné, pričom zároveň odkázala na právnu argumentáciu uvedenú v týchto rozhodnutiach, ako aj vo vyjadrení k žalobe a v duplike. V obdobných prípadoch bolo proti uvedenému postupu žalovanej podaných niekoľko žalôb o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovanej, konania ktoré prebiehajú na rôznych krajských súdoch Slovenskej republiky. K dňu podania kasačnej sťažnosti bolo krajskými súdmi (okrem tejto veci) rozhodnuté v 31 obdobných veciach, pričom v 26-tich z nich bola žaloba ako nedôvodná zamietnutá.

23. Z uvedených dôvodov žalovaná navrhuje, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

24. Žalobca vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti sa s rozsudkom krajského súdu stotožnil. Uviedol, že žalovaná dostatočným spôsobom neprevertila, do akej miery došlo k prevzatiu maloletého dieťaťa do opatery žalobcu od matky dieťaťa, a to s prihliadnutím na jeho námietku ohľadom úpravy pracovného času, ktorý bol prispôsobený tak, aby trávil s dieťaťom viac času každé popoludnie, cez víkendy a cez sviatky, nakoľko predtým pracoval v nepretržitej prevádzke. Krajský súd uviedol, že pokiaľ žalovaná svoje rozhodnutie odôvodňuje tým, že nebolo preukázané, že otec dieťaťa do starostlivosti dieťa prevzal, musia byť vykonané všetky potrebné šetrenia v súvislosti s vyriešením otázky, v akom rozsahu poskytovala matka dieťaťa starostlivosť pred uzatvorením dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti a či otec dieťaťa poskytuje starostlivosť o dieťa v rovnakom rozsahu ako matka. Žalovaná skúmala len to, či a kedy matka dieťaťa vykonávala zárobkovú činnosť a nepreskúmala, či sa matka celodenne starala len o dieťa, o domácnosť alebo venovala svoj voľný čas záľubám. Žalobca svoj voľný čas využil na prácu a to, že dieťa je s jedným, druhým, alebo oboma rodičmi naraz považuje za normálne fungovanie rodiny.

25. Žalovaná uviedla, že v zák. č. 461/2003 Z.z. je jednoznačné, že formuláciou „Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará.“ sa myslí osobná starostlivosť. Nakoľko zákon nedefinuje, či sa má jednať o osobnú celodennú a nepretržitú starostlivosť, toto tvrdenie je bezpredmetné, pretože žiadny rodič nie je s dieťaťom nepretržite.

26. K tvrdeniam krajského súdu vo vzťahu k dôvodnosti námietky zákazu diskriminácie žalovaná poukázala na to, že prípady kedy matka počas materskej dovolenky pracovala sú ojedinelé. Napriek tomu však u týchto matiek žalovaná neskúmala, kde a s kým je dieťa počas práce a rovnako až do polovice roku 2018 túto skutočnosť nezisťovala ani u pracujúcich otcov. Žalovaná uviedla, že účel

nemocenskej dávky materského, je vyjadrený v § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z., a to zabezpečiť poistencovi príjem, ktorý stratil alebo k zníženiu ktorého došlo v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Materské je opakujúca sa peňažná dávka, ktorá nahrádza mzdu alebo plat, resp. stratu príjmu, počas materskej dovolenky, resp. rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa, pričom žalobca ju viac krát upozornil na fakt, že jeho mzda počas rodičovskej dovolenky výrazne klesla, skutočnosť ktorú nebrala do úvahy.

27. Žalobca ďalej poukázal na to, že žalovaná ku dňu 16. novembra 2018 mu prestala vyplácať materské, pričom rozhodnutie o zániku nároku na materské vystavila až po viacerých urgenciách z jeho strany, a to dňa 15. januára 2019, t. j. po uplynutí 60 dňovej zákonnej lehoty na rozhodnutie v predmetnej veci.

28. Žalovaná v kasačnej sťažnosti poukázala na 31 rozhodnutí v obdobných veciach na krajských súdoch Slovenskej republiky, z ktorých bola v 26-tich prípadoch žaloba ako nedôvodná zamietnutá, avšak týmto tvrdením priamo odporuje svojmu výkladu v rozhodnutiach o nepriznaní nároku na materské, kde viackrát poukazovala na to, že každý jeden prípad musí byť posudzovaný individuálne.

IV.

Právne posúdenie veci kasačným súdom

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podala sťažovateľka včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

30. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 30. júna 2021 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

31. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

32. Podľa § 461 SSP, ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie alebo konanie zastaví, prípadne vec postúpi orgánu, do ktorého pôsobnosti patrí.

33. Podľa § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

34. Podľa § 30 zák. č. 461/2003 Z.z. zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak

a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannnej lehote a

b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1, okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu, než za vykonanú prácu, za obdobie trvania dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky uvedeného v § 33 ods. 1, § 39 ods. 1, § 48 ods. 1 a § 49 ods. 1.

35. Podľa § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia

troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

36. Podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2018 iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok.

37. Podľa § 49 ods. 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2019, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

38. Podľa § 51 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

39. Podľa § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

40. Podľa § 52 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. materské sa poskytujú za dni.

41. Podľa § 52 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. materské sa poskytujú za to isté obdobie len raz a len jednému poistencovi. To neplatí, ak inému poistencovi vznikne nárok na materské podľa § 49 ods. 1 počas obdobia uvedeného v § 48 ods. 9.

42. Podľa § 58 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. nárok na nemocenskú dávku sa posudzuje samostatne z každého nemocenského poistenia.

43. Podľa § 1 ods. 2 zák. č. 571/2009 Z.z. rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa.

44. Podľa § 3 ods. 1 zák. č. 571/2009 Z.z. oprávnená osoba má nárok na rodičovský príspevok, ak
a) zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa a
b) má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky (ďalej len „pobyt“) alebo je osobou podľa osobitného predpisu.

45. Podľa § 3 ods. 3 zák. č. 571/2009 Z.z. riadna starostlivosť o dieťa podľa tohto zákona je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa podľa osobitného predpisu.

46. Podľa § 3 ods. 4 zák. č. 571/2009 Z.z. podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou.

47. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobcovi zanikol nárok na materské od 16. novembra 2018 a od 11. januára 2019 mu nárok na materské opätovne vznikol.

48. Medzi účastníkmi konania nebola spornou skutočnosť, že žalobca si žiadosťou uplatnil nárok na materské v súvislosti s prevzatím mal. dieťaťa do starostlivosti odo dňa 01. novembra 2018. Spornou nebola ani skutočnosť o uzavretí dohody medzi rodičmi o prevzatí starostlivosti o dieťa do starostlivosti otca zo dňa 10. októbra 2018, v ktorej žalobca prehlásil, že mal. dieťa preberá odo dňa 01. novembra 2018 do svojej starostlivosti. Sporným rovnako medzi účastníkmi konania nebolo ani uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi žalobcom a spoločnosťou DATALOGIC SLOVAKIA s.r.o., v ktorej je ako druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma uvedené: „Skladník“, miesto výkonu práce je v sídle zamestnávateľa v Zavare, deň nástupu do práce je 16. novembra 2018, pracovný pomer bol uzatvorený na dobu určitú od 16.11.2018 do 29.04.2019, pracovný čas bol rozvrhnutý rovnomerne v rozsahu 40 hodín týždenne. Spornou bola medzi účastníkmi skutočnosť či žalobca splnil jednu zo zákonných podmienok na priznanie materského, a to či zamestnanie žalobcu na plný pracovný úväzok v zmysle predmetnej pracovnej zmluvy malo za následok vznik podmienok, ktoré objektívne vylúčili prevzatie starostlivosti o mal. dieťa.

49. Žalovaná žalobcovi nepriznala nárok na uplatnenú nemocenskú dávku dôvodiac najmä dvoma skutočnosťami, a to nesplnením podmienky reálneho prevzatia starostlivosti o dieťa žalobcom podľa ust. § 49 ods. 1 a 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. a zároveň nesplnením podmienky naplnenia kompenzačného účelu predmetnej nemocenskej dávky, predpokladaného ust. § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z.

50. Podľa názoru kasačného súdu žalovaná posúdila zákonné podmienky pre priznanie uplatneného nároku na materské v súlade s požiadavkou zák. č. 461/2003 Z. z. na kumulatívne splnenie podmienok podľa § 49 ods. 1 a 2 písm. d) zák. č. 461/2003 Z.z. v spojení s § 2 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. Žalovaná v predmetnej veci vychádzala zo skutočného stavu veci, keď z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že vykonala dôkazy potrebné na objasnenie veci.

51. Podstatou dávky nemocenského poistenia, ktorou je materské, je umožniť tehotnej žene pripraviť sa na narodenie dieťaťa a po jeho narodení starať sa o neho, a to počas materskej dovolenky. Ustanovenie § 49 zák. č. 461/2003 Z.z. vytvára podmienky pre starostlivosť o dieťa aj pre iných poistencov, ktorým prostredníctvom dávky materského zabezpečuje príjem a kompenzuje jeho stratu počas rodičovskej dovolenky za splnenia zákonom stanovených podmienok. Zákon č. 461/2003 Z.z. nedefinuje, čo konkrétne znamená prevzatie dieťaťa do starostlivosti a starostlivosť o dieťa. Je ale logický a účelú zák. č. 461/2003 Z.z., ako aj účelú materského ako dávky nemocenského poistenia, zodpovedajúci záver žalovanej, že iný poistenec, v tomto prípade otec, by mal prevziať tú starostlivosť, resp. časť starostlivosti, ktorú realizovala matka. Účelom materského je teda preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku materstva alebo prevzatia dieťaťa do starostlivosti poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, čo viedlo k strate alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti. Iba formálne prevzatie dieťaťa otcom v zmysle uzatvorenej dohody rodičov, bez reálneho naplnenia jej obsahu, nezodpovedá účelú materskej dávky. Napriek tomu, že pojem starostlivosť nie je v zák. č. 461/2003 Z.z. definovaný, nemožno vychádzať z pojmu riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku, a to z dôvodu, že rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Naproti tomu účelom materského nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa. Skutočnosť, že zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z § 51 ods. 1 a 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý viaže zánik nároku na materské práve na dôvod, že sa poistenec prestal starať o dieťa. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že osoba, ktorá sa prestala starať o dieťa z iného dôvodu ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, musí byť len poistenec, teda ten, kto poberá materské ako dávku z nemocenského poistenia, čo v konečnom dôsledku znamená, že práve táto osoba sa predtým musela o dieťa starať. V prípade, ak by sa nevyžadovala skutočná starostlivosť o dieťa poistencom a postačovala by iba formálna dohoda, zakotvenie uvedených dôvodov zániku nároku na materské by nedávalo zmysel. Kasačný súd zastáva právny názor, že ust. § 51 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. priamo nadväzuje na dikciu ust. § 49 ods. 1 a potvrdzuje právny záver, že poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti,

sa o toto dieťa musí osobne starať.

52. Pri posudzovaní možnosti žalobcu poskytovať mal. dieťaťu starostlivosť zodpovedajúcu podmienkam poskytovania materského je potrebné rozsah pracovnej činnosti žalobcu a počet pracovných hodín v jednotlivých mesiacoch strávených na pracovisku posudzovať v súvislosti s rozsahom jeho starostlivosti, ktorý vzhľadom na pripustenie možnosti vykonávania pracovnej činnosti poberateľom dávky, ale aj vzhľadom na starostlivosť druhého z rodičov, nie je absolútnym, teda predstavujúcim 24 hodín denne. Žalovaná dopytom na zamestnávateľa žalobcu zistila, že žalobcov pracovný čas bol 40 hod. týždenne, pričom pracoval pondelok až piatok v čase od 6,55 hod. do 15,25 hod. Za tohto stavu nemožno prisvedčiť tvrdeniu krajského súdu, že žalovaná dostatočným spôsobom neprevertila do akej miery došlo k prevzatiu maloletého dieťaťa do opatery žalobcu od matky dieťaťa.

53. Kasačný súd má za to, že žalovaná ohľadom skutkového záveru o fiktívnosti deklarovanej prevzatia starostlivosti o dieťa žalobcom a o fiktívnosti jej následného poskytovania dospela na základe dostatočne zisteného skutočného stavu veci. Pri jeho vyhodnotení vychádzala nielen z obsahu predloženej pracovnej zmluvy, ale vykonala dopyt na zamestnávateľa žalobcu za účelom zistenia, či bola predmetná dohoda rodičov realizovateľná, keď bolo zrejmé, že žalobca nevykonával prácu len na čiastočný úväzok a túto prácu vykonával v Zavare, a teda nemohol mal. dieťaťu starostlivosť poskytovať.

54. K definícii pojmu starostlivosť a k výkladu tohto pojmu v zmysle zák. č. 571/2009 Z. z. kasačný súd uvádza, že pojem riadna starostlivosť zavedený zák. č. 571/2009 Z.z., umožňujúci zabezpečenie starostlivosti o dieťa aj pomocou inej fyzickej, či právnickej osoby, zodpovedá účelu rodičovského príspevku ako štátnej dávky, ktorou štát prispieva na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa, nie však vyššie vymedzenému účelu materskej dávky. Materské a rodičovský príspevok sú dve rozdielne dávky, čo do charakteru, účelu, za ktorým sú poskytované, podmienok ich poskytovania, ich právnej úpravy, oprávnených subjektov, ktorým sa dávka poskytuje, ako aj subjektu, ktorý tieto dávky vypláca. Tieto dávky si nemožno zamieňať, resp. vzťahovať podmienky jednej dávky na druhú. Materské má svoju konkrétnu právnu úpravu, tzv. lex specialis, a tou je zákon, používajúci pojem starostlivosť. Zákon č. 461/2003 Z.z. má rovnakú právnu silu ako zák. č. 571/2009 Z.z., ktorý je špeciálnym právnym predpisom vo vzťahu k rodičovskému príspevku. Medzi týmito právnymi predpismi neexistuje vzťah generálneho predpisu voči špeciálnemu predpisu, umožňujúci vzájomné prelínanie týchto úprav. Vzhľadom na tieto skutočnosti nie je daný právny základ pre aplikáciu ustanovení zák. č. 571/2009 Z.z., resp. iného špeciálneho predpisu na materské. Analogické použitie pojmu riadna starostlivosť podľa zák. č. 571/2009 Z.z. aj pre účely sociálneho poistenia je možné len čo do obsahu tohto pojmu, ktorý je vysvetlený v § 3 ods. 3 zák. č. 571/2009 Z.z. Tým je však možnosť analógie vyčerpaná. Ostatné podmienky, akou je aj spôsob, ktorým sa samotná starostlivosť o dieťa zabezpečuje, je možné aplikovať len pre účely zák. č. 571/2009 Z.z. Nemožno opomenúť ani odlišnú formuláciu podmienok pre priznanie týchto rôznych dávok. Zatiaľ čo zák. č. 571/2009 Z.z. používa pojem „zabezpečuje“, ktorý pripúšťa aj iný spôsob obstarania, zadováženia starostlivosti, § 49 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. pracuje s pojmom „prevezme“ (nepoužíva pojem zabezpečuje). Vzhľadom k použitým rozdielnym pojmom za okolností, ktoré existujú v danom prípade, pojem starostlivosť treba vykladať ako osobnú starostlivosť, ktorú pre odkázanosť dieťaťa je povinný poskytovať rodič dieťaťa, spravidla matka dieťaťa. Otec dieťaťa ako iný poistenec potom už len preberá starostlivosť od matky, ktorá sa začala starať o dieťa v bezprostrednej súvislosti s jeho narodením. Z povahy tejto povinnosti vyplýva, že sa jedná o starostlivosť matky o novonarodené dieťa, ktoré je odkázané na osobnú a celodennú starostlivosť svojich rodičov, resp. aspoň jedného z nich. V duchu tohto výkladu iný poistenec preberá starostlivosť a vstupuje do nej v rovnakom rozsahu ako ju poskytovala matka dieťaťa. O tom, že inému poistencovi vzniká nárok na materské len za podmienky prevzatia dieťaťa do osobnej starostlivosti a následného poskytovania osobnej starostlivosti, svedčí aj znenie § 51 zák. č. 461/2003 Z.z., ktoré prevzatie starostlivosti od poistenca inou fyzickou alebo právnickou osobou, resp. ukončenie starostlivosti spája so zánikom nároku na materské.

55. Podľa záverov kasačného súdu, na rozdiel od názoru krajského súdu, nemožno v danom prípade hovoriť o diskriminácii, nakoľko sa jedná o postup, ktorý je súladný so zákonom, pričom

antidiskriminačná žaloba je ako samostatný typ žaloby upravená v zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok. Kasačný súd tiež v danej súvislosti uvádza, že len z dôvodu v minulosti vydávaných rozhodnutí s určitým právnym posúdením, nie je možné v budúcnosti vydať rozhodnutie len s totožným právnym posúdením. Takto ponímaný princíp právnej istoty by sa stal neželaným činiteľom, ktorý by brzdil potrebný vývoj právnych názorov. K diskriminácii z dôvodu pohlavia, pokiaľ je umožnené matkám počas poberania materského pracovať, kasačný súd poukazuje na to, že priznanie materskej dávky nie je naviazané na pohlavie žiadateľa, ale na splnenie zákonných podmienok. Pri priznaní materského nie je rozhodujúce, či ide o otca alebo matku dieťaťa, teda o muža alebo ženu. Rozhodujúce je splnenie podmienok nároku na materskú dávku v zmysle zákona o sociálnom poistení, ktoré je potrebné posudzovať v každom prípade individuálne.

56. V zmysle uvedeného mal kasačný súd za to, že žalovaná správne dospela k záveru, že v danom prípade od nástupu žalobcu do pracovného pomeru nebola splnená podmienka starostlivosti o dieťa zo strany otca dieťaťa. Ak otec dieťaťa v konkrétnom prípade v priebehu rodičovskej dovolenky riadne pracoval v hlavnom pracovnom pomere na neskrátený týždenný pracovný čas, potom nie je možné konštatovať, že by sa staral o dieťa tak ako to predpokladá zák. č. 461/2003 Z.z., teda osobne, čoho dôsledkom by bola strata alebo zníženie jeho príjmu.

57. Z uvedených dôvodov Najvyšší súd SR kasačnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu postupom podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu preskúmať zákonnosť žalobou napadnutého rozhodnutia s prihliadnutím na právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť. Zároveň je krajský súd viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

58. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

59. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.